

YHDENVERTAISUUS- JA TASA-ARVOLAUTAKUNTA/Jaosto

Taksipalvelu, polvivamma, syrjintäolettama

Diaarinumero: 3xx/2017

Antopäivä: xx.xx.2018

Hakija joutui liikkumaan kyynärsauvojen avulla, koska hän oli kahta kuukautta aiemmin loukannut polvensa. Hän katsoi tulleen syrjityksi taksipalveluissa.

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta katsoi, ettei hakijaa ollut pidettävä hakemuksessa tarkoitettuna ajankohtana lyhytaikaisen vammansa perusteella yhdenvertaisuuslaissa tarkoitettuna vammaisena henkilönä. Taksinkuljettajan velvollisuus kohtuullisiin mukautuksiin ei näin ollen tullut asiassa arvioitavaksi. Lautakunta katsoi, ettei asiassa ollut syntynyt syrjintäolettamaa myöskään hakijan terveydentilan perusteella, ja hylkäsi hakemuksen.

Asian tausta

Hakija tilasi vuonna 2015 itselleen taksikuljetuksen T Oy:n tilausvälityskeskuksesta. Hän joutui tapahtumien aikaan käyttämään kyynärsauvoja, koska hän oli kaksi kuukautta aiemmin loukannut polvensa. Tilausvälityskeskus välitti tilauksen taksinkuljettaja X:lle, joka saapui tilauksen mukaiseen osoitteeseen. Hakija ei kuitenkaan noussut kyseisen taksin kyytiin syystä, josta hakija ja X ovat erimielisiä.

Hakijan vaatimukset

Hakija vaatii yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakuntaa arvioimaan, ovatko hänen luokseen hakemuksessa tarkoitettuna ajankohtana saapuneen taksin taksiluvan haltija ja kuljettaja sekä T Oy ja sen hallituksen jäsenet, toimitusjohtaja ja tilausvälityskeskuksen yöpuhelinpäivystäjä menettelleet häntä kohtaan syrjivästi.

Hakija vaatii yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakuntaa päättämään, onko lautakunnan puheenjohtaja esteellinen käsiteltävänä olevassa asiassa.

Hakija vaatii yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakuntaa peruuttamaan hänen luokseen hakemuksessa tarkoitettuna ajankohtana saapuneen taksin taksiluvan haltijan taksiluvan ja lakkauttamaan T Oy:n.

Hakija vaatii, että yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta järjestää hänen asiassaan suullisen käsittelyn.

Lisäksi hakija vaatii, että lautakunta pyytää käyttöönsä hänen T Oy:n tilausvälityskeskukseen hakemuksessa tarkoitettuna ajankohtana soittamiaan tilauspuheluista koskevat nauhoitteet.

Hakijan vaatimusten perusteet

Hakija katsoo taksinkuljettaja X:n menetelleen hänen asiassaan syrjivästi, kun tämä ei noussut taksista ulos auttamaan häntä, vaikka T Oy:n tilausvälityskeskukseen oli tilauksen yhteydessä ilmoitettu hänen liikkuvan kyynärsauvojen avulla. Hakija toteaa taksinkuljettajan ajaneen pois paikalta sen jälkeen kun hän oli pyytänyt tätä ajamaan hänen viereensä.

Hakija katsoo T Oy:n menetelleen hänen asiassaan syrjivästi kun yhtiön tilausvälityskeskuksen työntekijä ei ottanut vastaan hänen tyytymättömyydenilmoitustaan hakemuksessa tarkoitettuna ajankohtana yöaikaan, vaan ohjasi hänet olemaan asiakaspalauteasioissa yhteydessä yhtiön toimitusjohtajaan virka-aikana. Lisäksi hakija katsoo yhtiön menetelleen syrjivästi kun tilausvälityskeskuksen työntekijä totesi hänelle, ettei hänelle lähetettäisi enää kolmatta taksia.

Hakija perustelee suullista käsittelyä ja T Oy:n puhelinnauhoitteita koskevia vaatimuksiaan sillä, että hän voisi nauhoitteiden avulla varmistua, oliko yrityksen tilausvälityskeskuksen työntekijä, jonka kanssa hän keskusteli kahdesti hakemuksessa tarkoitettuna ajankohtana, sama henkilö, joka on ”simputtanut” häntä vuosien 2014–2017 aikana hänen lisättyään taksin käyttöä.

Taksiluvanhaltija, taksinkuljettaja X:n vastaus ja sen perustelut

Taksiluvanhaltija, taksinkuljettaja X kiistää hakijan väitteet syrjinnästä. Hän toteaa, että saavuttuaan paikkaan, johon hakija oli tilannut taksin, hän avasi ensin matkustajanpuoleisen etuoven sisäpuolelta käsin. Tämän jälkeen hän oli nousemassa taksista ulos, kun hakija huusi hänelle vihasesti ”eikö takapuoli nouse penkistä”. Hän toteaa nousseensa taksista ja kävelleensä auton matkustajan puoleiselle etuovelle, jolloin hakija otti kännykän taskustaan, sanoi soittavansa paikalle toisen taksin ja näytti häntä menemään pois. Taksinkuljettaja X toteaa, ettei hän voinut tehdä tilanteessa asian eteen enempää.

T Oy:n vastaus ja sen perustelut

T Oy kiistää toimineensa hakijan asiassa virheellisesti ja toteaa, ettei hakijalle olisi lähetetty kolmatta taksia, koska hän oli kieltäytynyt ensin toimitetusta tilauksesta ilman selkeää syytä. Yhtiö toteaa, että hakijan puhelimitse antama asiakaspalaute tallennettiin, minkä lisäksi hakija ohjattiin olemaan asiakaspalveluasioissa virka-aikana yhteydessä yhtiön toimitusjohtajaan. Yhtiön näkemyksen mukaan taksiluvan haltija, taksinkuljettaja X:n toiminnassa ei ollut moitittavaa.

Esittelijän esitys

1. Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta hylkää suullista käsittelyä koskevan vaatimuksen
2. Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta katsoo, ettei lautakunnan puheenjohtaja ole esteellinen käsillä olevassa asiassa.
3. Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta jättää hakemuksen tutkimatta siltä osin kuin se koskee taksiluvanhaltija X:n taksiluvan peruuttamista ja T Oy:n lakkauttamista.

4. Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta hylkää puhelunauhoitteiden hankkimista koskevan vaatimuksen.
5. Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta hylkää hakemuksen pääasian osalta.

Kysymyksenasettelu

Asiassa tulee pääasian osalta arvioitavaksi, onko hakija ollut hakemuksessa tarkoitettuna ajankohtana vammaisen henkilö, jota koskien palvelujen tarjoajan on tarvittaessa tehtävä kohtuullisia mukautuksia. Lisäksi asiassa tulee arvioitavaksi, onko hakijaa syrjitty hänen terveydentilansa perusteella.

Perustelut

Vastaajat

Hakija on kohdistanut hakemuksensa taksinkuljettaja, taksiluvanhaltija X:n ja T Oy:n lisäksi myös T Oy:n hallituksen jäseniin, yhtiön toimitusjohtajaan ja yhtiön tilausvälityskeskukseen työntekijään.

Hallintolain (434/2003) 11 §:n mukaan hallintoasiassa asianosainen on se, jonka oikeutta, etua tai velvollisuutta asia koskee.

Hallintolain esitöiden (72/2002 vp) mukaan asianosaisaseman perusteita arvioitaessa on kiinnitettävä huomiota siihen, millainen yhteys henkilöllä on käsiteltävänä olevaan asiaan. Ratkaisevaa on, voidaanko asiassa tehtävän ratkaisun katsoa koskevan siinä määrin henkilön oikeutta, etua tai velvollisuutta, että se riittää tuottamaan tälle asianosaisaseman. Asianosaisaseman määräytyminen edellyttää tapauskohtaista harkintaa. (s. 64)
Lähtökohtana on, etteivät pelkästään asiaan liittyvät tosiasialliset intressit riitä tuottamaan laissa tarkoitettua asianosaisasemaa. Vaikutusten tulee olla oikeudellisia. (s. 63)

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta katsoo hakemuksen kohdistuvan siinä määrin T Oy:n ja taksinkuljettaja, taksiluvanhaltija X:n oikeuteen, etuun tai velvollisuuteen, että he ovat käsillä olevassa asiassa hallintolain 11 §:ssä tarkoitettulla tavalla asianosaisen (vastaajan) asemassa. Asiassa saadusta selvityksestä ei sen sijaan ilmene seikkoja, joiden perusteella asian olisi katsottava koskevan välittömästi myös T Oy:n hallituksen jäsenten, yhtiön toimitusjohtajan tai yhtiön tilausvälityskeskukseen työntekijän oikeutta, etua tai velvollisuutta. Näin ollen lautakunta katsoo, etteivät he ole asiassa vastaajan asemassa.

Esteellisyysväite

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnasta annetun lain 9 §:n 3 momentin mukaan lautakunnan puheenjohtajan ja muun jäsenen sekä lautakunnan esittelijän esteellisyydestä on voimassa, mitä tuomarin esteellisyydestä säädetään oikeudenkäymiskaaren (4/1734) 13 luvussa.

Oikeudenkäymiskaaren 13 luvun 1 §:n mukaan tuomari ei saa käsitellä asiaa, jos hän on kyseisessä luvussa tarkoitetuin tavoin esteellinen.

Oikeudenkäymiskaaren 13 luvun 7 §:n 2 momentin mukaan tuomari on esteellinen käsittelemään samaa asiaa tai sen osaa uudelleen samassa tuomioistuimessa, jos on

perusteltua aihetta epäillä hänellä olevan asiaan ennakkoasenne hänen asiassa aikaisemmin tekemänsä ratkaisun tai muun erityisen syyn vuoksi. Pykälän 3 momentin mukaan tuomari on esteellinen myös, jos jokin muu kyseisessä luvussa tarkoitettuun seikkaan rinnastettava seikka antaa perustellun aiheen epäillä tuomarin puolueettomuutta asiassa.

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta toteaa, ettei käsillä olevassa asiassa ole perusteltua aihetta epäillä, että puheenjohtajalla olisi asiaan ennakkoasenne hänen aiemmin tekemiensä ratkaisujen tai muiden erityisten syiden vuoksi. Asiassa ei ole tullut esiin muitakaan seikkoja, jotka antaisivat perustellun aiheen epäillä puheenjohtajan puolueettomuutta asiassa. Näin ollen lautakunta katsoo, ettei luottamus puheenjohtajan puolueettomuuteen ole vaarantunut käsillä olevassa asiassa.

Vaatus suullisen käsittelyn järjestämisestä

Hallintolain 37 §:n 1 momentin mukaan viranomaisen on pyynnöstä varattava asianosaiselle tilaisuus esittää vaatimus tai selvitys suullisesti, jos se on tarpeen asian selvittämiseksi ja kirjallinen menettely tuottaa asianosaiselle kohtuuttomia vaikeuksia.

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta toteaa, ettei asiassa ole ilmennyt seikkoja, joiden perusteella olisi katsottava, että kirjallinen menettely tuottaisi hakijalle kohtuuttomia vaikeuksia tai joiden vuoksi hakijan vaatimusten tai selvitysten esittäminen suullisesti olisi asian selvittämiseksi muutenkaan tarpeen. Näin ollen lautakunta hylkää hakijan vaatimuksen suullisen käsittelyn järjestämisestä.

Vaatimukset taksiluvan peruuttamisesta ja T Oy:n lakkauttamisesta

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnasta annetun lain 20 §:n mukaan lautakunta voi tietyin edellytyksin vahvistaa osapuolten välisen sovinnon syrjintää tai vastatoimia koskevassa asiassa, antaa lausunnon yhdenvertaisuuslain (1325/2014) soveltamisen kannalta merkittävästä asiasta, kieltää asianomaista jatkamasta tai uusimasta syrjintää taikka määrätä tämän toimenpiteisiin kyseisessä laissa säädettyjen velvoitteiden täyttämiseksi sekä asettaa antamansa kiellon tai määräyksen tehosteeksi uhkasakon.

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta toteaa, ettei lautakunnalla ole toimivaltaa peruuttaa X:n taksilupaa tai lakkauttaa T Oy:tä. Näin ollen hakemus on jätettävä tältä osin tutkimatta.

Vaatus T Oy:n puhelunauhoitteiden hankkimisesta

Hallintolain 31 §:n 1 momentin mukaan viranomaisen on huolehdittava asian riittävästä ja asianmukaisesta selvittämisestä hankkimalla asian ratkaisemiseksi tarpeelliset tiedot sekä selvitykset.

Hakija on perustellut nauhoitteiden hankkimista koskevaa pyyntöään tarkoituksellaan selvittää, oliko tilausvälityskeskuksen työntekijä sama henkilö, joka on ”simputtanut” häntä vuosina 2014–2017. Hän ei ole kiistänyt T Oy:n yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnalle antamaan vastaukseen sisältyneitä tietoja hänen ja T Oy:n tilausvälityskeskuksen työntekijän hakemuksessa tarkoitettuna ajankohtana käymien puhelinkeskustelujen sisällöstä. Ottaen huomioon, että käsillä olevassa asiassa on kyse hakemuksessa tarkoitettujen tapahtumien selvittämisestä, lautakunta katsoo, ettei puhelunauhoitteiden pyytäminen ole asian ratkaisemisen kannalta tarpeellista.

Pääasia

Syrjinnän kieltö ja todistustaakka

Yhdenvertaisuuslain 8 §:n 1 momentin mukaan ketään ei saa syrjiä iän, alkuperän, kansalaisuuden, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, poliittisen toiminnan, ammattiyhdistystoiminnan, perhesuhteiden, terveydentilan, vammaisuuden, seksuaalisen suuntautumisen tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella. Pykälän 2 momentin mukaan välittömän ja välillisen syrjinnän lisäksi mainitussa laissa tarkoitettua syrjintää on häirintä, kohtuullisten mukautusten epääminen sekä ohje tai käsky syrjiä.

Yhdenvertaisuuslain 28 §:n vireillepanijan on syrjintää tai vastatoimia koskevaa asiaa tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa käsiteltäessä esitettävä selvitystä seikoista, joihin vaatimus perustuu.

Yhdenvertaisuuslain esitöiden mukaan, jotta syrjintää tai vastatoimia koskeva hakemus voi menestyä, on ensisijaisesti vireillepanijan esitettävä sellaista näyttöä tapahtumien kulusta ja muusta tosiseikastosta, jonka perusteella asiaa objektiivisesti arvioiden voidaan olettaa syrjinnän kieltöä rikotun. Pelkkä väite tai epäily syrjinnän kiellon rikkomisesta ei riitä olettaman syntymiseen. Täyttä näyttöä syrjinnästä ei kuitenkaan edellytetä, vaan riittävää on, että tuomioistuimelle tai muulle asiaa käsittelevälle toimivaltaiselle viranomaiselle syntyy esille tulleiden seikkojen valossa perustellusti oletettava syrjinnän kiellon vastaisesta menettelystä. (HE 19/2014 vp, s. 93)

Onko hakija ollut hakemuksessa tarkoitettuna ajankohtana yhdenvertaisuuslain 15 §:ssä tarkoitettu vammainen henkilö?

Yhdenvertaisuuslain 15 §:n 1 momentin mukaan tavaroiden tai palvelujen tarjoajan on tehtävä asianmukaiset ja kulloisessakin tilanteessa tarvittavat kohtuulliset mukautukset, jotta vammainen henkilö voi yhdenvertaisesti muiden kanssa saada yleisesti tarjolla olevia tavaroita ja palveluita.

Yhdenvertaisuuslain esitöiden mukaan vammaisuudelle ei ole olemassa yksiselitteistä oikeudellista määritelmää, vaan sille on eri laeissa annettu erilaisia määritelmiä. Vammaisuus voi olla syntyperäistä tai se voi johtua esimerkiksi tapaturmasta tai onnettomuudesta. (HE 19/2014 vp, s. 67)

Vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista annetun lain (380/1987) 2 §:n mukaan vammaisella henkilöllä tarkoitetaan kyseisessä laissa henkilöä, jolla vamman tai sairauden johdosta on pitkäaikaisesti erityisiä vaikeuksia suoriutua tavanomaisista elämän toiminnoista.

YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksien yleissopimuksen (SopS 26–27/2016, vammaisyleissopimus) 1 artiklan mukaan vammaisiin henkilöihin kuuluvat ne, joilla on sellainen pitkäaikainen ruumiillinen, henkinen, älyllinen tai aisteihin liittyvä vamma, joka vuorovaikutuksessa erilaisten esteiden kanssa voi estää heidän täysimääräisen ja tehokkaan osallistumisensa yhteiskuntaan yhdenvertaisesti muiden kanssa.

Suomen perustuslain (731/1999) 22 §:n mukaan julkisen vallan on turvattava perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien toteutuminen.

Oikeuskirjallisuudessa on katsottu (Tapio Rätty: Vammaispalvelut, Vammaispalvelujen soveltamiskäytäntö, s. 253), että vamman pitkäaikaisuus edellyttää jonkinasteista pysyvyyttä ja pitkäaikaisvaikutuksia. Rädyn mukaan vamma tai sairaus on katsottu vakiintuneessa soveltamiskäytännössä pitkäaikaiseksi, kun siitä aiheutuu vähintään vuoden kestävä toimintarajoite.

Hakija on hakemuksessaan ilmoittanut lääkärin arvioineen hänen olevan noin kaksi kuukautta ennen hakemuksessa tarkoitettua ajankohtaa sattuneen tapaturman johdosta polvivammansa vuoksi työkyvyn vielä noin puolentoista kuukauden ajan eli yhteensä noin 3,5 kuukautta. Hakija toteaa ortopedin arvioineen hänen polvensa parantuvan aikanaan täydellisesti ja fysioterapeutin arvioineen polven parantumisen kestävän 1-2 vuotta.

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta katsoo, ettei hakija ole esittänyt hakemuksensa tueksi sellaista selvitystä, jonka perusteella hänen vammaansa olisi pidettävä vammaisyleissopimuksen 1 artiklassa tai oikeuskirjallisuudessa tarkoitettulla tavalla pitkäaikaisena. Näin ollen, ottaen huomioon yhdenvertaisuuslain 28 §:n todistustaakan jakautumista koskevan sääntelyn, lautakunta ei katso hänen olleen hakemuksessa tarkoitettuna ajankohtana yhdenvertaisuuslain 15 §:n 1 momentissa tarkoitettu vammainen henkilö. Yhdenvertaisuuslain kohtuullisia mukautuksia koskeva sääntely ei siten tule käsillä olevassa asiassa sovellettavaksi.

Onko hakijaa syrjitty hänen terveydentilansa perusteella?

Yhdenvertaisuuslain 10 §:n mukaan syrjintä on välitöntä, jos jotakuta kohdellaan henkilöön liittyvän syyn perusteella epäsuotuisammin kuin jotakuta muuta on kohdeltu, kohdellaan tai kohdeltaisiin vertailukelpoisessa tilanteessa.

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta toteaa, ettei asiassa saadusta selvityksestä ilmene seikkoja, jotka antaisivat lautakunnalle aiheen olettaa, että vastaajat olisivat kohdelleen hakijaa hänen polvivammansa tai muunkaan hänen henkilöönsä liittyvän syyn takia hakemuksessa tarkoitettussa tilanteessa epäsuotuisammin kuin jotakuta muuta henkilöä. Asiassa ei näin ollen ole syntynyt välitöntä syrjintää koskevaa syrjintäolettaa.

Yhdenvertaisuuslain 13 §:n mukaan syrjintä on välillistä, jos näennäisesti yhdenvertainen sääntö, peruste tai käytäntö saattaa jonkun muita epäedullisempaan asemaan henkilöön liittyvän syyn perusteella, paitsi jos säännöllä, perusteella tai käytännöllä on hyväksyttävä tavoite ja tavoitteen saavuttamiseksi käytetyt keinot ovat asianmukaisia ja tarpeellisia.

Saadun selvityksen perusteella T Oy:n tilausvälityskeskus ohjaa asiakkaat ottamaan asiakaspalautetta koskevissa asioissa yhteyttä yhtiön toimitusjohtajaan virka-aikana. Saadusta selvityksestä on lisäksi pääteltävissä, että yhtiön tilausvälityskeskus edellyttää tilatun taksikuljetuksen käyttämättä

jättämiselle hyväksyttävää syytä, jotta samalta tilaajalta otetaan uusi kuljetustilaus.

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta katsoo, etteivät edellä todetut yhtiön käytännöt ole asiassa saadun selvityksen perusteella arvioituna saattaneet hakijaa hänen polvivammansa tai muunkaan hänen henkilöönsä liittyvän syyn perusteella muita epäedullisempaan asemaan. Näin ollen lautakunta katsoo, ettei käsillä olevassa asiassa ole syntynyt myöskään välillistä syrjintää koskevaa syrjintäolettaa.

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnan päätös

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta päätti hyväksyä esityksen.

Lainkohdat

Yhdenvertaisuuslaki (1325/2014) 8 § 1 ja momentit, 10 §, 13 §, 15 § 1 momentti ja 28 §

Suomen perustuslaki (731/1999) 22 §

Hallintolaki (434/2003) 11 §

Laki yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnasta (1327/2014) 9 § 3 momentti

Oikeudenkäymiskaari (4/1734) 13 luvun 7 § 2 ja 3 momentit

Muutoksenhaku

Muutoksenhakuohjeus liitteenä.

Asian ovat päättäneet Tuomas Ojanen (puheenjohtaja), Outi Anttila, Jukka Lindstedt, Pirkko Mahlamäki ja Jukka Siro. Asian esittelijä Hanna Kiiskinen.